

Paić, Željani

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:401120>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU

UPRAVNI ODJEL

STRUČNI UPRAVNI STUDIJ

Željani Paić

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Šibenik, 2016. godine

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU

UPRAVNI ODJEL

STRUČNI UPRAVNI STUDIJ

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Završni rad

Kolegij: Ustavno pravo

Mentor: mr. sc., v. pred. Nado Grubić

Student: Željko Pačić

Matični broj studenta: 138211251

Šibenik, rujan 2016. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE.....	4
2.1. SUCI USTAVNOG SUDA.....	5
2.1.1. IZBOR USTAVNIH SUDACA.....	5
2.2. DJELOKRUG USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE.....	7
2.2.1. OSNOVNI DJELOKRUG USTAVNOG SUDA.....	7
2.2.2. OSTALE NADLEŽNOSTI ODREĐENE USTAVOM.....	8
2.3. AKTI USTAVNOG SUDA.....	9
2.3.1. ODLUKA I RJEŠENJE.....	10
2.3.2. IZVJEŠĆA HRVATSKOM SABORU I VLADI.....	11
3. OCJENA USTAVNOSTI ZAKONA.....	12
3.1. POKRETANJE POSTUPKA.....	12
3.2. POSTUPANJE USTAVNOG SUDA.....	14
3.3. UKIDANJE ILI PONIŠTAVANJE PROPISA.....	15
3.4. PRAVNE POSLJEDICE UKIDANJA, ODNOSNO PONIŠTAVANJA.....	16
4. USTAVNA TUŽBA.....	18
4.1. ISCRPLJEN REDOVNI PRAVNI PUT.....	19
4.2. RAZUMNI ROK.....	20
4.3. POSTUPANJE USTAVNOG SUDA I RAZLOZI ZA ODBACIVANJEM USTAVNE TUŽBE.....	21
4.4. ODLUKA USTAVNOG SUDA.....	22
5. OSTALE NADLEŽNOSTI USTAVNOG SUDA.....	23
5.1. SPOROVI O NADLEŽNOSTI.....	23
5.2. ODGOVORNOST PREDSEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE.....	24
5.3. NADZOR NAD USTAVNOŠĆU PROGRAMA I DJELOVANJA STRANAKA.....	25
5.4. NADZOR IZBORA I REFERENDUMA TE IZBORNI SPOROVI.....	26
6. POLITIČKI UTJECAJ USTAVNOG SUDA.....	28
7. ZAKLJUČAK.....	31
8. LITERATURA.....	34

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Veleučilište u Šibeniku Završni rad

Upravni odjel

Preddiplomski stručni studij Upravni studij

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Željšan Paić

ADRESA, zeljan.paic@gmail.com

Sažetak rada:

Ustavni sud Republike Hrvatske određen je prvenstveno Ustavom Republike Hrvatske i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Uvodni dio rada opisuje nastanak Ustavnog suda u Republici Hrvatskoj te navodi neke od primjera u svijetu. Drugi dio daje osnovnu predodžbu o Ustavnom sudu te navodi suce i način njihova izbora i uvjete izbora, kao i o djelokrugu Suda. Treći dio govori o ocjenjivanju ustavnosti zakona te o postupanju samog Suda u takvom postupku. Četvrti dio opisuje ustavnu tužbu i postupak prilikom zaprimanja iste, te također govori o ostalim nadležnostima Ustavnog suda. U petom i posljednjem dijelu rada obrazlaže se politički utjecaj Ustavnog suda.

(40 stranica / 21 literaturni navod / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Ustavni sud, Ustav, ustavna tužba.

Mentor: mr. sc., v. pred. Nado Grubić

Rad je prihvaćen za obranu:

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik Final work

Department of Administration

Professional Undergraduate Studies of Administration

CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Željko Pačić

ADDRESS, zeljan.paic@gmail.com

Abstract:

Croatian Constitutional Court is primarily determined by the Constitution of the Republic of Croatia and with Constitutional law of the Republic of Croatia. The introductory part of the work describes the formation of the Constitutional Court in Republic of Croatia and gives some examples in the world. The second part gives a basic image of the Constitutional Court, identify judges and the method of their choice and conditions of selection, as well as the scope of the Court. The third part talks about evaluating the constitutionality of laws and treatment of the Court in such procedure. The fourth section describes the constitutional claim and process of receiving the same, and also talks about the other responsibilities of the Constitutional court. In the fifth and final part of this work is explanation of the political influence of the Constitutional Court.

(40 pages / 22 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic in Šibenik

Keywords: Constitutional Court, Constitution, constitutional claim.

Supervisor: mr. sc., senior lecturer Nado Grubić

Paper accepted:

1. UVOD

Ustavni sud Republike Hrvatske je institucija koja je uspostavljena Ustavom Republike Hrvatske, pravnim aktom najviše pravne snage u Republici Hrvatskoj, ali i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Ustavni sud je neovisno tijelo državne vlasti jer ne spada ni pod izvršnu, zakonodavnu ili sudsku vlast, već se prema nekima smatra četvrtom vlašću koja je prema svojoj snazi iznad ostale tri. Prema Ustavu Republike Hrvatske, njegova glavna zadaća je nadzor nad ustavnošću zakona. U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom. Svatko je dužan držati se Ustava i prava i poštivati pravni poredak Republike Hrvatske.¹

Ustav Republike Hrvatske je najviši pravni akt u Republici Hrvatskoj, te on sadrži najveći dio ustavnopravnih normi. Donio ga je Hrvatski sabor 22.12.1990. godine nakon što je Republika Hrvatska izašla iz sastava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Ustav se sastoji od 152 članka i 10 djelova, te spada u kraće ustave. U ustavima se u gotovo svim suvremenim državama nalazi pretežit broj normi koje sadržajno određuju ustavno pravo kao granu prava.

Pojam ustava se najčešće određuje na dva načina a to su: ustav u materijalnom smislu i ustav u formalnom smislu.

Ustav u materijalnom smislu obuhvaća sve pravne izvore ustavnog prava u određenoj državi, bez obzira na to je li riječ o ustavu kao zasebnom pisanom općem pravnom aktu, organskom zakonu, zakonu, podzakonskom općem aktu ili ustavnom običaju. Tako određen pojam ustava u materijalnom smislu jednak je pojmu pravnih izvora ustavnog prava kako je taj pojam naprijed određen.²

Ustav je u formalnom smislu pisani opći pravni akt koji nosi naziv ustav, a koji u pravilu obuhvaća pretežit broj normi ustavnog prava određene države. Riječ je o jednom jedinstvenom pravnom aktu u kojem su skupljene sve temeljne, ali i najveći broj drugih pravnih normi koje uređuju ustavnu materiju. Zbog toga se ustav u formalnom smislu često

¹ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 5.

² Smerdel, B., Sokol, S., Ustavno pravo, Zagreb, srpanj 2009., str.22

naziva i kodificiranim ustavom. S obzirom na obilježja normi koje obuhvaća, ustav u formalnom smislu nije samo pisani opći akt već je i svojevrsni politički akt ili dokument.³

Ustavno je pravo jedna od pravnih grana pravnog sustava svake suvremene demokratske države. Ono obuhvaća sve pravne norme bez obzira na to u kojim se općim pravnim aktima nalaze. Sve norme ustavnog prava se prema njihovim posebnim obilježjima dijele u tri veće skupine:

1. Norme kojima se uređuju međusobni odnosi čovjeka i građanina te države, odnosno njezinih tijela u procesu oblikovanja i ostvarivanja državnog pravnog poretka.
2. Norme kojima se uređuje ustrojstvo odnosno organizacija državne vlasti.
3. Norme kojima se uređuje vrlo složen povratan splet odnosno veza odnosa između nedržavnih političkih subjekata kao što su interesne skupine, napose političke stranke i države odnosno njezinih tijela.

U Sjedinjenim Američkim državama, federalni sudovi po pravu sudskog nadzora nad ustavnošću i zakonitošću, imaju pravo oglasiti svaki akt Kongresa ili izvršne vlasti ništavim i zabraniti izvršenje, ako smatraju da je takav akt u sukobu s odredbama saveznog Ustava, odnosno da je donesen bez ustavnog ili zakonskog ovlaštenja. U obavljanju sudbenog nadzora američki sudovi imaju na raspolaganju razna sredstva, od kojih su u nastavku nabrojena samo najvažnija:

- 1) Writ of mandamus, (nalog) je obavezatni sudbeni nalog nižem sudu, ili tijelu izvršne vlasti, ili javnoj korporaciji, kojim se ispravlja greška u postupanju i primjeni prava. Poglavitito se koristi kao nalog nižem sudu, kojim se rješava negativni sukob djelokruga.
- 2) Writ of prohibition, (zabrana) kojim se nižem sudu zabranjuje uzurpacija ovlasti nekog drugog tijela ili suda, odnosno rješavaju pozitivni sukobi djelokruga,
- 3) Writ of certiorari, (pojašnjenje) jest pravo višeg suda preuzeti slučaj iz djelokruga nižeg suda u svrhu nadzora nad postupanjem i primjenom prava. To je najčešće sredstvo kojim Vrhovni sud SAD bira predmete iz djelokruga apelacijskih sudova u kojima je sam odlučio donijeti pravorijek,
- 4) Quo warranto, (kojim pravom), kojim se zabranjuje svako neovlašteno obavljanje javne dužnosti,

³ Smerdel, B., Sokol, S., Ustavno pravo, Zagreb, srpanj 2009., str.23.)

- 5) Respondeat superior, (odgovara nalogodavac), kao pravni temelj zahtjeva pojedinca za naknadu od države za postupanje njezinih službenika,
- 6) Cease and desist order („obustavi djelatnost“) je nalog kojim sud nalaže državnom službeniku ili privatnoj osobi da obustavi određenu djelatnost ili ponašanje.
- 7) Sub poena („pod prijetnjom kazne“) je sudbeni nalog kojim se nalaže nekoj osobi da pristupi sudu ili preda određene predmete, pod prijetnjom kaznene odgovornosti.⁴

Uporabom tih sredstava federalni sudovi ostvaruju velik utjecaj na politiku, i doista predstavljaju djelotvornu kočnicu postupanja drugih dviju vlasti u sustavu kočnica i ravnoteža koji je uspostavljen američkim Ustavom. Pravo federalnih sudova za nadzorom nad ustavnošću nije predviđeno Ustavom, već im je omogućeno temeljem tumačenja Ustava od strane Vrhovnog suda, kao logična posljedica nadzorske snage ustavnih odredbi, te dužnosti sudbene vlasti da u svim spornim slučajevima kaže što je zakon.

S druge strane, u Europi Ustavni sud predstavlja zasebno i samostalno državno tijelo visokog autoriteta čija je glavna zadaća nadzor nad ustavnošću zakona. Prema Hansu Kelsenu (austrijsko – američki teoretičar, 1881.-1973. g.) ustavni sud mora biti „nezavisan od svake druge državne vlasti“. Ustavni suci imaju zajamčenu stabilnost svog položaja što je nužno za obavljanje njihove funkcije, te su u odnosu na odgovornost nezavisni od parlamenta, vlade i sudbenih vlasti. Radi toga upitno je kako ustavni sudovi mogu biti izdvojeni iz sustava trodiobe vlasti. Nedvojbeno je da ustavni sud djeluje kao nezavisno tijelo, pa neki sugeriraju da se radi o četvrtoj, nadzornoj vlasti ili pak o međuvlasti, koja nadzire sve druge vlasti i nije podložna običnim zakonima, iz razloga što se sama njima bavi, već samo ustavu i ustavnom zakonu.

Ustavni sudovi ispituju ustavnost zakona neovisno o nekom konkretnom pravnom predmetu ili sporu. Uspoređujući međusobno norme ustava i zakona, ustavni sudovi donose odluke koje nisu ograničene na neki konkretan slučaj, već djeluju prema svima. To znači da se zakon, to jest njegove odredbe, za koje ustavni sud zaključi da su protivne Ustavu poništavaju ili ukidaju. O primjeni jednog ili drugog rješenja ovise pravne posljedice utvrđene neustavnosti.

Ustavnim sudovima se uz nadzor ustavnosti zakona često povjerava i nadzor nad ustavnošću i zakonitošću podzakonskih propisa i zaštita prava na lokalnu samoupravu. Oni imaju ovlasti odlučivati u sporovima o pravima i dužnostima najviših tijela državne vlasti.

⁴ Smerdel, B., Sokol, S., Ustavno pravo, Zagreb, srpanj 2009., str. 173.

2. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike hrvatske se nalazi u Zagrebu na adresi Trg svetog Marka 4 i sastoji se ukupno od trinaest sudaca, od kojih jedan vrši funkciju predsjednika suda. Suci Ustavnog suda se biraju na mandat od osam godina, koji počinje teći od dana stupanja na dužnost.

Glavne zadaće Ustavnog suda Republike Hrvatske propisane Ustavom republike Hrvatske su:

- odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom,
- odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom,
- može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana,
- odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske,
- prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor,
- rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,
- odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike,
- nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad,
- nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,
- obavlja druge poslove određene Ustavom.⁵

⁵ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, čl. 129.

2.1. SUCI USTAVNOG SUDA

U vrijeme pisanja ovog rada predsjednik Ustavnog suda Republike Hrvatske je dr. sc. Miroslav Šeparović koji tu funkciju obnaša od 13. lipnja 2016. g.

Ostali suci Ustavnog suda su:

- Dr. sc. Mato Arlović
- Antun Palarić
- Josip Leko
- Miroslav Šumanović
- Ingrid Antičević Marinović
- Dr. sc. Branko Brkić
- Mr. sc. Rajko Mlinarić
- Davorin Mlakar
- Dr. sc. Snježana Bagić
- Doc. dr. sc. Mario Jelušić
- Andrej Abramović
- Lovorka Kušan

2.1.1 IZBOR USTAVNIH SUDACA

Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na način i u postupku propisanim ustavnim zakonom. Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina, a produžuje se do stupanja na dužnost novog suca u slučaju da do njegova isteka novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a iznimno najdulje do šest mjeseci. Postupak kandidiranja sudaca Ustavnog suda i predlaganja za izbor Hrvatskom saboru provodi odbor

Hrvatskoga sabora, nadležan za Ustav. Ustavni sud Republike Hrvatske bira predsjednika suda na vrijeme od četiri godine.⁶

Za suca Ustavnog suda može biti izabran hrvatski državljanin koji je diplomirani pravnik s najmanje 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci i koji se u pritom istaknuo znanstvenim ili stručnim radom ili svojim javnim djelovanjem. Osoba koja je stekla doktorat pravnih znanosti i koja ispunjava druge prije navedene uvjete može se izabrati za suca Ustavnog suda ako ima najmanje 12 godina radnog iskustva u pravnoj struci.

Postupak izbora sudaca Ustavnog suda pokreće odbor Hrvatskoga sabora nadležan za Ustav objavom poziva u Narodnim novinama pravosudnim institucijama, pravnim fakultetima, odvjetničkoj komori, pravničkim udrugama, političkim strankama, te drugim pravnim osobama i pojedincima da predlože kandidate za izbor sudaca Ustavnog suda. Zainteresirani pojedinac može čak i sam sebe predložiti kao kandidata. U tom pozivu se također navode i uvjeti za izbor sudaca ustavnog suda koji su utvrđeni Ustavom i Ustavnim zakonom o ustavnom sudu republike Hrvatske, rok za podnošenje prijedloga kandidata odboru nadležnom za izbor, te prilozi koji moraju biti dostavljeni uz prijedlog kandidata.

Nakon isteka roka koji je naveden na pozivu za kandidaturu, nadležni odbor provjerava sve pridošle kandidature da li ispunjavaju tražene uvjete, dok one nepravovaljane odbacuje.

Nadležni odbor nakon toga obavlja javni razgovor sa svakim kandidatom koji ispunjava uvjete i na temelju prikupljenih podataka i rezultata razgovora sastavlja listu kandidata koji ulaze u uži izbor za suce Ustavnog suda, a ona u pravilu sadržava više kandidata od broja sudaca Ustavnog suda koji se biraju. Nadležni odbor dostavlja Hrvatskom saboru listu svih kandidata koji ispunjavaju uvjete za izbor sudaca Ustavnog suda te pritom daju i svoj prijedlog za suca. Takav prijedlog mora sadržavati objašnjene razloga radi kojeg je nadležni odbor dao prednost pojedinom kandidatu ispred ostalih kandidata. O svakom predloženom kandidatu zastupnici hrvatskog sabora glasuju pojedinačno. Predloženi kandidat za suca Ustavnog suda smatra se izabranim sucem Ustavnog suda ako za njega glasuje dvije trećine od ukupnog broja zastupnika Hrvatskoga sabora.

Suci Ustavnog suda između sebe biraju predsjednika suda, tajnim glasovanjem na rok od četiri godine, uz mogućnost ponavljanja mandata. I time se nastoji potvrditi neovisan položaj

⁶ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, čl. 126.

Ustavnog suda i ojačati njegov utjecaj. Imenovanje predsjednika na bilo koji način „izvana“ škodilo bi njegovoj autonomiji, a doista bi i moglo biti iskorišteno kao sredstvo političkog pritiska na sud upravo od onih koje sud mora nadzirati, to jest zakonodavne ili izvršne vlasti.

2.2. DJELOKRUG USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Djelokrug Ustavnog suda određuje se Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu, iz razloga što je njegova pravna snaga jednaka Ustavu, te se ne mogu proširivati ostalim pa niti organskim zakonima. Neosporno je da bi zakon koji zadire u nadležnost Ustavnog suda, Sud morao ukinuti na vlastitu inicijativu ne čekajući zahtjev ovlaštenog predlagatelja, niti prijedlog drugih osoba.

2.2.1. OSNOVNI DJELOKRUG USTAVNOG SUDA

Osnovni djelokrug ustavnog suda uređen je člankom 129. Ustava i čine ga sljedeće nadležnosti:

- (1) Odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom,
- (2) Odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom,
- (3) Može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana,
- (4) Odlučuje o povodu ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčenu ustavom Republike Hrvatske.
- (5) Prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor,
- (6) Rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,

- (7) Odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike,
- (8) Nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad,
- (9) Nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,
- (10) Obavlja druge poslove određene Ustavom.

2.2.2. OSTALE NADLEŽNOSTI ODREĐENE USTAVOM

Prema članku 129. stavak 10. Ustava, Ustavni sud obavlja i druge poslove određene Ustavom koji obuhvaćaju:

- (1) Opći nadzor nad donošenjem provedbenih propisa od strane Vlade i drugih nadležnih tijela. „Ako Ustavni sud utvrdi da nadležno tijelo nije donijelo propis za izvršenje odredaba Ustava, zakona i drugih propisa, a bilo je dužno takav propis donijeti, o tome obavještava Vladu, a o propisima koje je bila dužna donijeti Vlada, obavještava Hrvatski sabor.“(članak 130. Ustava).
- (2) Primanje svečane prisege Predsjednika Republike, kojom se on, prilikom stupanja na dužnost, obvezuje na vjernost Ustavu (članak 95. Stavak 6. Ustava),
- (3) Odluka o postojanju okolnosti kada je Predsjednik Republike spriječen obavljati svoju dužnost zbog bolesti ili nesposobnosti, kada obavljanje predsjedničke dužnosti privremeno preuzima predsjednik Hrvatskog sabora (članak 97. stavak 2. Ustava),
- (4) Odluka o nastupanju okolnosti, kao što je smrt, ostavka ili odluka Ustavnog suda o odgovornosti Predsjednika Republike za povredu Ustava, čime presaje mandat Predsjednika, a dužnost privremeno preuzima predsjednik Hrvatskog sabora (članak 97. stavak 3. Ustava).
- (5) Prethodno odobrenje o pritvoru ili pokretanju kaznenog postupka protiv predsjednika Republike (predsjedničkom imunitetu) po članku 106. Ustava.
- (6) Odluka o žalbi razriješenog suca protiv odluke Državnog sudbenog vijeća o razriješenju (članak 123. stavak 4. Ustava).
- (7) Odluka o žalbi protiv odluke Državnog sudbenog vijeća o stegovnoj odgovornosti suca (članak 123. stavak 5. Ustava).

(8) Odlučivanje o ustavnosti pitanja o kojem se putem narodne inicijative (članak 87. stavak 3. Ustava) zahtijeva raspisivanje referenduma (članak 95. Ustavnog zakona).

(9) Opći nadzor nad primjenom prava Europske unije i objedinjavanje prakse njegove primjene putem suradnje s Europskim sudom (preliminarne odluke Europskog suda) (članak 145. Ustava Republike Hrvatske).⁷

2.3. AKTI USTAVNOG SUDA

Ustavni sud donosi odluke i rješenja.

Odluka se donosi o meritumu stvari o kojoj se sud izjašnjava, dok se u svim ostalim slučajevima donosi rješenje. I odluka i rješenje moraju sadržavati neke osnovne djelove, a to su: uvod, izreka i obrazloženje. Uvod, među ostalima propisanim podacima, sadrži i imena sudaca koji su sudjelovali u odlučivanju. Izreka je najvažniji dio odluke jer sadrži stajalište Suda o meritumu stvari o kojoj je odlučivao. U obrazloženju se izlažu razlozi zbog kojih je odlučeno kao u izreci i time omogućava prosudba pravnog rezoniranja sudaca koji su donijeli odluku. Svaki sudac ima pravo izdvojiti svoje mišljene i objaviti ga, ali u takvom slučaju je svoje mišljenje dužan pismeno i obrazložiti.

Dvije su vrste izdvojenih mišljenja razvijene u praksi ustavnog sudovanja:

- (1) kad sudac prihvaća odluku većine o meritumu, ali nije suglasan s razlozima na kojima je utemeljena;
- (2) kada se sudac protivi odluci o meritumu kao i obrazloženju.

Odluke i važnija rješenja objavljuju se u Narodnim novinama, u službenom glasilu Republike Hrvatske, te su obvezatni za sve fizičke i pravne osobe koji su ih dužni poštovati. Sva tijela državne vlasti te lokalne i područne samouprave dužna su unutar svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke i rješenja Ustavnog suda. Provedbu odluka i rješenja Ustavnog suda osigurava Vlada Republike Hrvatske putem tijela državne uprave. Ustavni sud može samostalno odrediti tijelo kojem provjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja, ali isto tako može odrediti i način njihove provedbe.

⁷ Smerdel, B., Ustavno uređenje europske Hrvatske, Zagreb, lipanj 2013., str. 430.-431.

2.3.1. ODLUKA I RJEŠENJE

Odluka je akt Ustavnog suda koji se donosi o meritumu stvari, odnosno sudskog predmeta, dok se u svim ostalim slučajevima donosi rješenje. Odluka, isto kao i rješenje, mora sadržavati: uvod, izreku i obrazloženje. Uvod, među ostalim propisanim podacima, sadrži i imena sudaca koji su sudjelovali u odlučivanju. Izreka je najvažniji dio odluke jer u sebi sadrži stajalište Suda o meritumu stvari o kojoj je odlučivao. U obrazloženju se navode razlozi zbog kojih je odlučeno kao u izreci i time se omogućava prosudba pravnog rezoniranja sudaca koji su donijeli odluku.

- (a) Izdvojena mišljenja – pravo svakog suca da izdvoji svoje mišljenje i objavi ga, a pritom ga i pismeno obrazloži.. Vrste izdvojenih mišljenja koje se koriste u praksi ustavnog sudovanja:
- kada sudac prihvaća odluku većine o meritumu, ali nije suglasan s razlozima na kojima je utemeljena;
 - kada se sudac protivi odluci o meritumu kao i obrazloženju.
- (b) Objava – odluke i rješenja se objavljuju u Narodnim novinama, u službenom glasilu Republike Hrvatske, a odluka koja se odnosi na ocjenu nekog propisa, i u službenom glasilu, odnosno na isti način na koji je taj propis bio objavljen.
- (c) Izvršenje odluka - odluke i rješenja Ustavnog suda obvezatni su i dužna ih je poštovati svaka fizička i pravna osoba. Sva tijela državne vlasti i regionalne samouprave dužna su u okviru svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke u rješenja Ustavnog suda. Zadaća Vlade Republike Hrvatske je da preko tijela državne uprave osigurava provedbu odluka i rješenja Ustavnog suda. Ustavni sud može sam odrediti tijelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja, ali isto tako može odrediti i način provedbe svoje odluke, odnosno rješenja.

2.3.2. IZVJEŠĆA HRVATSKOM SABORU I VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Izvješća Hrvatskom saboru i Vladi Republike Hrvatske o pojavama od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti su važan oblik komuniciranja s drugim granama vlasti, kao i sa stručnom i općom javnošću. U procesu prilagođavanja cjelokupnog sustava primjeni prava Europske unije ta je djelatnost Ustavnog suda zasigurno mnogo dobila na važnosti,.

3. OCJENA USTAVNOSTI ZAKONA

Prema Ustavu Republike Hrvatske u članku 131. Propisano je da će Ustavni sud ukinuti zakon za koji utvrdi da je neustavan, dok će drugi propis ukinuti ili poništiti, ako utvrdi da je neustavan ili nezakonit. Kada je u pitanju propis koji je prestao važiti, pod propisanim uvjetom da se to dogodilo unutar jedne godine od podnošenja prijedloga ili zathjeva, a propis je bio neustavan ili nezakonit, Ustavni će sud to utvrditi svojom odlukom.

3.1. POKRETANJE POSTUPKA

Ustavni zakon o Ustavnom sudu sadrži sve detaljne odredbe u vezi s pravima poticaja i pokretanjem postupka pred Ustavnim sudom, postupanjem Ustavnog suda, načinom donošenja odluka i njihovih pravnih posljedica te u vezi s izvršenjem ustavnosudskih odluka i njihovih pravnih posljedica te u vezi s izvršenjem ustavnosudskih odluka.

Pokretanje postupka pred Ustavnim sudom s ciljem ocjene ustavnosti zakona ili ocjene ustavnosti i zakonitosti drugog propisa razlikuje neke različite situacije:

- (1) Prijedlog za ocjenu ustavnosti i zakonitosti – pravo na predlaganje pokretanja postupka za ocjenu ustavnosti zakona ili ocjenu ustavnosti i zakonitosti nekog drugog propisa ima svaka fizička ili pravna osoba. Predlaganje za pokretanjem postupka ničim ne obvezuje Ustavni sud jer on sam odlučuje hoće li pokrenuti postupak povodom prijedloga. Ustavni zakon propisuje da postupak odlučivanja mora početi najkasnije godinu dana nakon podnošenja prijedloga. Osoba koja podnosi takav prijedlog Ustavnom sudu, temeljem Ustava Republika Hrvatske koji navodi: „Svatko ima pravo slati predstavke i pritužbe, davati prijedloge državnim i drugim tijelima i dobiti na njih odgovor.“⁸ ima pravo na odgovor Ustavnog suda, čak i u slučaju ako taj isti sud odbaci prijedlog radi formalnih nedostataka.
- (2) Odluka samog ustavnog suda - Ustavni sud ima mogućnost da samostalno pokrene postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. Pri tom sud ovdje nije ničim ograničen te

⁸ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, čl. 46.

se na vlastitu inicijativu može upustiti u ocjenu ustavnosti svakog zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti svakog drugog propisa. Praksa Ustavnog suda morat će izgraditi standarde u tom pogledu, u pogledu implicitne obveze suda da odlučuje o pravnim, a ne o političkim pitanjima, i s time u vezi njegove dužnosti da sam ograniči djelokrug svojega djelovanja na vlastitu inicijativu.

(3) Zahtjev ovlaštenog tijela – na njihov zahtjev Ustavni sud dužan je provesti postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti te donijeti odluku.

Zahtjev kojim se pokreće postupak ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom imaju pravo podnijeti:

- jedna petina zastupnika Hrvatskog sabora;
- radno tijelo Hrvatskog sabora;
- Predsjednik Republike Hrvatske;
- Vlada Republike Hrvatske;
- Vrhovni sud ili drugi sud, ukoliko se pitanje ustavnosti i zakonitosti javi u postupku pred sudovima;
- pučki pravobranitelj, koji štiti ustavna i zakonska prava u postupku pred državnim upravom, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijelima koja imaju javne ovlasti, kad se pitanje ustavnosti i zakonitosti javi u njegovu postupanju;
- predstavnička tijela jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave u stvarima iz područja ustrojstva, djelokruga ili financiranja lokalne samouprave.

Sud koji u tijeku svog postupka nađe da zakon koji bi trebalo primjeniti ili koja njegova odredba nisu ustavni, dužan je zastati s postupkom i podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu ustavnosti zakona. U slučaju ako Sud u postupku nađe da drugi podzakonski propis koji bi trebalo primjeniti, nije suglasan s Ustavom ili sa zakonom, on neće primjeniti taj propis, već će predmet riješiti izravnom primjenom zakonskih odredbi (ekscjepcija ilegalnosti) te podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu ustavnosti ili zakonitosti spornog propisa. U takvu slučaju Ustavni sud o podnesenom zahtjevu obavještava Vrhovni sud.

Postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti smatra se, na zahtjev ovlaštenih predlagača, pokrenutim na dan primitka zahtjeva u Ustavnom sudu, odnosno već na dan predaje zahtjeva preporučenim putem pošti. Kod svih ostalih inicijativa i prijedloga postupak se pokreće donošenjem rješenja Ustavnog suda.

3.2. POSTUPANJE USTAVNOG SUDA

Ustavni sud će rješenjem odbaciti zahtjev, prijedlog i ustavnu tužbu ako nije nadležan za odlučivanje, ako su nepravedni, i u drugim slučajevima kad ne postoje pretpostavke za odlučivanje o biti stvari.⁹

Ukoliko ovi uvjeti nisu ispunjeni, Ustavni sud će rješenjem odbaciti zahtjev, prijedlog ili ustavnu tužbu. U protivnom, ako se radi o prijedlogu, Ustavni sud odlučuje o tome hoće li donijeti rješenje kojim pokreće postupak, odnosno provesti postupak ukoliko se radi o zahtjevu. Daljnji postupak vodi jedan od sudaca Ustavnog suda na način koji će omogućiti Ustavnom sudu odluku o meritumu stvari. Sudac izvjestitelj ima dužnost da pripremi predmet za odlučivanje na sjednici suda, a na to mjesto ga imenuje predsjednik Ustavnog suda. Prilikom svog postupanja Ustavni sud ima pravo na smisleno primjenjivanje odredbi odgovarajućih postupovnih zakona, ali to čini tek podredno, ukoliko Ustavnim zakonom nije drukčije određeno. Ustavni sud o ustavnosti raspravlja na sjednici, ali može odlučiti i da održi savjetodavnu ili javnu raspravu. Odluka se u svakom slučaju donosi na posebnoj sjednici.

Ustavni sud može, do donošenja konačne odluke, privremeno obustaviti izvršenje pojedinačnih akata ili radnji koje se poduzimaju na osnovi zakona ili drugog propisa, čija se suglasnost s Ustavom, odnosno zakonom ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti teške i nepopravljive posljedice.¹⁰

Uvjet za odluku o obustavi izvršenja jest ocjena suda da bi posljedice, u slučaju izvršenja bile teške i nepopravljive. Naime, takva odluka ne prejudicira stav Ustavnog suda o meritumu stvari, to jest postoji li neustavnost odnosno zakonitost, već ima preventivno značenje sprječavanja nastanka novih posljedica u tijeku postupka, koje bi se, ovisno o odluci suda, mogle pokazati iznimno štetnim, a bilo bi ih nemoguće sanirati.

Djelovanje Ustavnog suda, njegove sjednice i javne rasprave su otvorene za javnost. Novinari s akreditacijom mogu prisustvovati sjednicama, a predsjednik ustavnog suda može dopustiti i televizijski ili radijaski prijenos tijekom sjednice. Javnost se iz određenih razloga može isključiti s rasprave, samo na prijedlog suca izvjestitelja. Razlozi za to mogu biti: interes javnog morala, javnog reda državne sigurnosti ili obrane, zaštita maloljetnika ili privatnog

⁹ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, čl. 32.

¹⁰ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, čl. 45.

života sudionika u postupku, vojna, službena ili poslovna tajna, ali samo u opsegu koji Sud drži bezuvjetno potrebnim s obzirom na okolnosti u kojima bi nazočnost javnosti bila u suprotnosti s interesima pravde.

Prema članku 25. Ustavnog zakona, za potrebe vođenja postupka Ustavni sud može zahtijevati od državnih tijela, privrednih poduzeća te drugih ustanova ili pojedinaca, isprave i obavijesti potrebne za vođenje postupka. Svatko je dužan takve podatke staviti na raspolaganje Ustavnom sudu, a u slučaju neispunjavanja zahtjeva Ustavni sud može naložiti oduzimanje isprava.

Odluke i rješenja Ustavni sud donosi većinom glasova svih sudaca, ako Ustavom i Ustavnim zakonom nije drukčije određeno. Ustav određuje da Ustavni sud odlučuje dvotećinskom većinom o odgovornosti Predsjednika Republike, dok Ustavni zakon određuje odlučivanje o određenim pitanjima u tročlanim ili šesteročlanim vijećima.

3.3. UKIDANJE ILI PONIŠTAVANJE PROPISA

Ustavni sud će ukinuti zakon ili pojedine njegove odredbe ako utvrdi da nije suglasan s Ustavom, odnosno drugi propis ili pojedine njegove odredbe ako utvrdi da nije suglasan s Ustavom i zakonom. Ukinuti zakon i drugi propis, odnosno pojedine njegove odredbe, prestaju važiti danom objave odluke Ustavnog suda u "narodnim novinama", ako ustavni sud ne odredi drugi rok.¹¹

Drugi (podzakonski) propis ili njegove pojedine odredbe, osim zakona, Ustavni sud će ukinuti ili poništiti, u slučaju ako utvrdi da taj propis nije suglasan s Ustavom ili zakonom.

Ustavni sud može poništiti propis, odnosno pojedine njegove odredbe, uzimajući u obzir sve okolnosti od važnosti za zaštitu ustavnosti i zakonitosti, te imajući u vidu osobito težinu povrede Ustava ili zakona i interes pravne sigurnosti:

- (1) Ako se njime vrijeđaju ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom

¹¹ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 55. stavak 1. i 2.

- (2) Ako se njime pojedinci, skupine ili udruge neosnovano stavljaju u povoljniji ili nepovoljniji položaj.¹²

3.4. PRAVNE POSLJEDICE UKIDANJA, ODNOSNO PONIŠTAVANJA

Interes pravne sigurnosti zahtijeva da u slučaju ukidanja ili poništavanja određenog propisa, mogućnost izmjene pravnih odnosa nastalih ranijom primjenom takva propisa, bude vremenski ograničena, odnosno vezana uz određene druge zahtjeve, kao što je podnošenje zahtjeva od strane osobe čije je pravo bilo povrijeđeno nekim pojedinačnim aktom donesenim na temelju ukinutog ili poništenog propisa. Prema članku 58. Ustavnog zakona predviđene su sljedeće pravne posljedice odluka Ustavnog zakona o neustavnosti, odnosno nezakovitosti propisa:

- (1) U slučaju poništavanja nekog propisa, odnosno njegovih pojedinih odredbi, svaka fizička ili pravna osoba kojoj je povrijeđeno neko pravo pravomoćnim pojedinačnim aktom donesenim na temelju poništenog propisa ima pravo od nadležnog tijela zahtijevati izmjenu tog pojedinačnog akta putem ponavljanja postupka. Rok je šest mjeseci od dana objave odluke Ustavnog suda u Narodnim novinama ili u drugom službenom glasilu,
- (2) U slučaju ukidanja zakona ili drugog propisa, odnosno pojedinih njihovih odredbi, samo ona osoba koja je podnijela prijedlog za ocjenu ustavnosti, odnosno zakonitosti ili zakonitosti, ima pravo zahtijevati od nadležnog tijela promjenu pojedinačnog akta kojim joj je povrijeđeno neko pravo putem ponavljanja postupka. I u ovom slučaju zahtjev se podnosi u roku od šest mjeseci od dana objave Ustavnog suda u Narodnim novinama,
- (3) Rokova i ograničenja nema kad je u pitanju osuda za kazneno djelo. Pravomoćna osuda za kazneno djelo, utemeljena na zakonskoj odredbi koja je ukinuta zbog nesuglasnosti s Ustavom, ne proizvodi pravne učinke i može se izmijeniti u ponovljenom kaznenom postupku. Odluka Ustavnog suda o ukidanju kaznene odredbe predstavlja, dakle, razlog za ponavljanje kaznenog postupka. Jasno je da kaznena

¹² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 55. Stavak 3.

osuda koja nije pravomoćna u trenutku objavljivanja odluke Ustavnog suda o ukidanju zakonske odredbe na kojoj je utemeljena neće ni moći steći pravomoćnost.

Ukinute, odnosno poništene odredbe propisa neće se primjenjivati od dana stupanja na snagu odluke Ustavnog suda ili drugog dana koji odredi sam Ustavni sud. To se odnosi i na postupke koji nisu stekli pravomoćnost, pod uvjetom da se ukinute, odnosno poništene odredbe neposredno primjenjuju u toj pravnoj stvari ¹³

¹³ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske , NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 58. stavak 5.

4. USTAVNA TUŽBA

Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda utvrđenih Ustavom u povodu ustavnih tužbi najvažnija je nadležnost Ustavnog suda Republike Hrvatske, uz nadzor nad ustavnošću zakona i ustavnosti drugih propisa. Ona obuhvaća najveći dio djelatnosti Ustavnog suda. Ustavna tužba nije ni redovni ni izvanredni pravni lijek, nego dodatno sredstvo zaštite Ustavom zajamčenih ljudskih prava i temeljnih sloboda od strane posebnog tijela koje izvan sustava redovnog i specijaliziranog pravosuđa, štiti temelje ustavnog sustava demokratske države, utemeljene na vladavini prava, kao što su ljudska prava i temeljne slobode. Sustav zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, uz redovite sudove, nadopunjen je i ustavnom tužbom kao krajnjim sredstvom kad ostale institucije zaštite sloboda i prava nisu ispunile svoju zadaću ili bi njihova intervencija bila zakašnjela sa stajališta zaštite povrijeđenih sloboda i prava.

Prema Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ustavna tužba je definirana na sljedeći način:

„Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojima je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen. U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.“¹⁴

Pravo na podnošenje ustavne tužbe ima svaki hrvatski državljanin i stranac, bez obzira da li se radi o pravnoj ili fizičkoj osobi. Ukoliko se radi o pravnoj osobi, onda to mora biti pravna osoba koja može biti nositelj ustavnih prava i temeljnih sloboda.

Razlog za podnošenje ustavne tužbe može biti povreda ustavnog prava, odnosno ljudskog prava ili temeljne slobode te prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu

¹⁴ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 62.

zajamčenog Ustavom. U obzir dolaze prava zajamčena Ustavom, a ne zakonom ili nekim drugim aktom.

Povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom mora biti učinjena pojedinačnim pravnim aktom, kojim je odlučeno o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi za kazneno djelo. Takvi su akti prvenstveno sudska presuda i rješenje upravnog tijela, a može se raditi i o drugim pojedinačnim aktima. Nečije ustavno pravo mogu svojim pojedinačnim aktom povrijediti državna tijela (sud, uprava, izvršna ili zakonodavna vlast) ili druga tijela koja imaju javne ovlasti odlučivati o pravima i slobodama. Na prvom mjestu su to nedržavna tijela, kojima su posebnim zakonima dodijeljene određene javne ovlasti.

4.1. ISCRPLJEN REDOVNI PRAVNI PUT

Ustavna tužba je iznimno sredstvo, što znači da drugi pravni put mora biti iscrpljen kako bi ju se moglo podnijeti. Ustavni zakon pak predviđa iznimku od tog načela, što je određeno Ustavnim zakonom o ustavnom sudu Republike Hrvatske:

„Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.“¹⁵

¹⁵ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 63.

4.2. RAZUMNI ROK

Po uzoru na Europski sud za ljudska prava, Ustavni sud Republike Hrvatske prihvatio je, kao razuman rok u kojem se na jednoj sudskoj instanci treba donijeti presuda ili druga odluka, vrijeme od tri godine. U računanju razumnog roka trajanja sudskog postupka od podnošenja ustavne tužbe, Ustavni je sud, osim same duljine postupka, vodio računa o eventualnom doprinosu podnositelja ustavne tužbe duljini postupka, kao i o složenosti sudskog predmeta u konkretnom slučaju. Kada bi Ustavni sud utvrdio da sudski postupak traje, odnosno da je do podnošenja ustavne tužbe trajao nerazumno dugo, donosio je odluku kojom se: prvo ustavna tužba usvaja, drugo naređuje nadležnom sudu da je dužan donijeti odluku u predmetu koji pred njim vodi u određenom roku, koji Ustavni sud najčešće određuje da ne traje dulje od šest mjeseci, treće zbog povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku iz članka 29. stavak 1. Ustava dodjeljuje podnositelju ustavne tužbe tzv. pravičnu naknadu u određenom novčanom iznosu koji se prosječno kreće oko 7000 kuna po podnositelju. Ako bi se sudski postupak, koji je trajao nerazumno dugo, dovršio u vremenu nakon podnošenja ustavne tužbe Ustavni je sud određivao samo iznos tzv. Pravične naknade. Posljednih godina brigu o smanjenju broja zaostalih predmeta vodio je Vrhovni sud RH, ali proces nije dovršen ni nakon potpisivanja ugovora o pristupanju Europskoj uniji.

Ustavna se tužba može podnijeti u roku od 30 dana računajući od dana primitka odluke.¹⁶ Iznimka tome je da osobi koja iz opravdanih razloga propusti rok za podnošenje ustavne tužbe, ustavni sud može dopustiti povrat u prijašnje stanje ako ta osoba u roku od 15 dana nakon prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje podnese prijedlog za povrat u prijašnje stanje i ako istodobno s prijedlogom podnese i ustavnu tužbu. Nakon proteka perioda od tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

Ustavna tužba, u pravilu, ne sprječava primjenu osporavanog akta. Na prijedlog podnositelja ustavne tužbe Ustavni sud može odgoditi ovrhu do donošenja odluke, ako bi ovrha prouzročila podnositelju tužbe štetu koja bi se teško mogla popraviti, a odgoda nije suprotna javnom interesu niti bi se odgodom nanijela nekome veća šteta.¹⁷

¹⁶ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 64.

¹⁷ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 67.

4.3. POSTUPANJE USTAVNOG SUDA I RAZLOZI ZA ODBACIVANJEM USTAVNE TUŽBE

Postupak ustavne tužbe vodi sudac izvjestitelj, čija je zadaća priprema predmeta za odlučivanje u Vijeću i predlaganje nacrtu odluke.

O ustavnoj tužbi odlučuje vijeće sastavljeno od šest sudaca. Vijeće sastavljeno od troje sudaca odlučuje o ustavnim tužbama kada ne postoje postupovne pretpostavke za odlučivanje (nepravodobnost, neovlaštenost na podnošenje ustavne tužbe, nedopuštenost i dr.), Vijeće može odlučivati samo jednoglasno i u punom sastavu. Ako se u vijeću ne postigne jednoglasnost ili ako vijeće smatra da predmet ustavne tužbe ima širi značaj, o ustavnoj tužbi odlučit će sjednica Ustavnog suda.¹⁸

Tijelo koje je donijelo osporeni akt dužno je dostaviti Ustavnom sudu sve spise koji se odnose na predmet ustavne tužbe, u roku koji odredi Ustavni sud. Vijeće, odnosno sjednica Ustavnog suda ispituje samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi. Ustavna se tužba neće uzeti u razmatranje ukoliko se ne radi o povredi ustavnog prava.

Ustavni će sud rješenjem odbaciti ustavnu tužbu u slučaju ako se utvrdi da nije nadležan, ili ako je ustavna tužba nepravodobna, nepotpuna, nerazumljiva ili nedopuštena. Razlozi za nedopuštenost ustavne tužbe:

- ako nije iscrpljen dopušteni pravni put,
- ako podnositelj tužbe u prethodnom postupku nije koristio dopušteno pravno sredstvo ,
- ako je tužbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za njezino podnošenje te
- ako je tužbu donijela pravna osoba koja ne može biti nositelj ustavnih prava.

¹⁸ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske , NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 68.

4.4. ODLUKA USTAVNOG SUDA

Ustavni sud odlučuje o ustavnoj tužbi odlukom, kojom se tužba usvaja ili odbija kao neosnovana. Ustavni sud može utvrditi da ne postoje razlozi zbog kojih se akt osporava, te se tad ustavna tužba odlukom odbija kao neosnovana. Odlukom kojom se ustavna tužba usvaja, Ustavni sud ukida osporavani akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja. Ustavni sud predmet vraća na ponovni postupak tijelu koje je podnijelo ukinuti akt, ako je nadležno sudbeno ili upravno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravna osoba s javnim ovlastima dužno umjesto akta koji je ukinut donijeti novi akt. U slučaju da osporavani akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja više ne proizvodi pravne učinke, Ustavni sud u odluci utvrđuje njegovu neustavnost, navodeći pri tom u izreci ustavno pravo koje je podnositelju tim aktom povrijeđeno.

U slučaju kad Ustavni sud usvoji ustavnu tužbu i osporeni akt ukine, u obrazloženju mora navesti koje je ustavno pravo povrijeđeno i u čemu se povreda sastoji. Prilikom donošenja novog akta, nadležno tijelo mora poštivati pravna stajališta Ustavnog suda koja su izražena u odluci o ukidanju.

Ustavni sud može narediti da podnositelj tužbe koji nije uspio s tužbom, naknadi troškove postupka pred Ustavnim sudom, ako ih je prouzročio svojom krivnjom.¹⁹

¹⁹ Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 80.

5. OSTALE NADLEŽNOSTI USTAVNOG SUDA

5.1. SPOROVI O NADLEŽNOSTI

Ustavni sud Republike Hrvatske prema članku 129. Ustava Republike Hrvatske uz ostale zadaće rješava i sukob o nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti. Sukob nadležnosti je situacija u kojoj dolazi do neslaganja između državnih tijela ili vlasti, o tome u čijem se djelokrugu po Ustavu i zakonu nalazi odlučivanje o određenoj stvari ili predmetu. Prilikom pojavljivanja takvog spora između tijela zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti, u pitanju je tipičan ustavni spor, jer se radi o Ustavom, i na temelju Ustava zakonom utvrđenom djelokrugu triju vlasti. Budući da nad tim tijelima nema nadređenog tijela koje bi moglo odlučiti o sporu, logično je da se takva odluka prepusti Ustavnom sudu.

Sukob nadležnosti se javlja u dva oblika:

- (1) Pozitivan sukob nadležnosti nastaje kada dva ili više državnih tijela istodobno smatraju da su ovlaštena odlučiti o određenoj stvari i ne mogu se usuglasiti kome on po Ustavu pripada.

Ukoliko dođe do sukoba nadležnosti između tijela zakonodavne i izvršne ili sudbene vlasti,

Dođe li do sukoba nadležnosti između tijela zakonodavne i izvršne ili sudbene vlasti, svako od tih tijela može zahtijevati od Ustavnog suda da riješi nastali sukob nadležnosti. Takav zahtjev može podnijeti i osoba čiji je interes zbog nastalog sukoba nadležnosti povrijeđen ili bi mogao biti povrijeđen. Zahtjev se podnosi u roku 30 dana od dana saznanja da je i drugo tijelo prihvatilo nadležnost. Ustavni sud može odrediti da se prekine postupak pred tijelima među kojima je došlo do sukoba nadležnosti do donošenja njegove odluke.

- (2) Negativan sukob nadležnosti nastaje kada određena državna tijela smatraju da nisu ovlaštena odlučiti o određenoj stvari, te ni jedno od njih ne želi uzeti određeni predmet u rješavanje.

Ako dođe do sukoba nadležnosti između tijela zakonodavne i izvršne ili sudbene vlasti zato što određena tijela odbijaju nadležnost u određenom predmetu, zahtjev Ustavnom sudu za rješavanje sukoba nadležnosti može se podnijeti u roku od 30 dana od dana

nastupanja konačnosti odluke izvršnog ili pravomoćnosti odluke sudbenog tijela, odnosno od dana donošenja odgovarajuće odluke zakonodavnog tijela, kojom se odbija nadležnost. Takav zahtjev ima pravo podnijeti stranka koja zbog odbijanja nadležnosti nije mogla ostvariti svoje pravo, kao i svako od tijela državne vlasti obuhvaćenih sukobom nadležnosti.

5.2. ODGOVORNOST PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednik Republike Hrvatske odgovoran je za povredu Ustava koju počinu u obavljanju svojih dužnosti. Postupak za utvrđivanje posebne odgovornosti Predsjednika Republike Hrvatske može pokrenuti Hrvatski sabor, dvotrećinskom većinom svih zastupnika.

O odgovornosti Predsjednika Republike Hrvatske odlučuje Ustavni sud Republike Hrvatske dvotrećinskom većinom svih sudaca. Ako Ustavni sud utvrdi odgovornost, Predsjedniku Republike Hrvatske prestaje dužnost po sili Ustava.²⁰

Ustavni sud mora odluku o odgovornosti Predsjednika Republike za povredu Ustava donijeti u roku od 30 dana. Rok počinje teći danom zaprimanja prijedloga kojim se pokreće odgovornost Predsjednika za povredu Ustava.

Zahtjev hrvatskog Sabora za utvrđivanje odgovornosti Predsjednika Republike sadrži činjenični opis i pravnu naznaku te dokaze o povredi Ustava koja se stavlja na teret Predsjedniku Republike. Dužnost Ustavnog suda je pribaviti stajalište Predsjednika o zahtjevu Hrvatskog sabora i omogućiti mu sudjelovanje u postupku.

²⁰ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, čl. 105.

5.3. NADZOR NAD USTAVNOŠĆU PROGRAMA I DJELOVANJA POLITIČKIH STRANAKA

Protuustavne su političke stranke koje svojim programom ili nasilnim djelovanjem smjeraju podrivanju slobodnog demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske. O protuustavnosti odlučuje Ustavni sud Republike hrvatske.²¹

Ustavni sud nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka, te zabranjuje njihov rad ako utvrdi da su se za to stekli Ustavom i zakonom utvrđeni uvjeti.²²

Prema Ustavu zabranjeno je i kažnjivo svako pozivanje ili poticanje na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Sukladno navedenom, politička stranka koja svojim programom poziva na nasilje ili nasilno djeluje, bez obzira na ono što tvrdi u svojem programu te tako pokušava oslabiti ili srušiti demokratski ustavni poredak ili ugrožava samu opstojnost Republike Hrvatske, može biti proglašena protuustavnom te zabranjena, ali može biti zabranjen i samo jedan dio te stranke.

Zahtjev za zabranu rada političke stranke mogu podnijeti:

- Predsjednik RH
- Hrvatski sabor
- Vlada
- Vrhovni sud
- Ministarstvo nadležno za registraciju političkih stranaka
- Državni odvjetnik Republike Hrvatske
- Pučki pravobranitelj.

²¹ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, članak 6. stavak 4.)

²² Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, NN 99/99, 29/02, 49/02, članak 85.

5.4. NADZOR IZBORA I DRŽAVNOG REFERENDUMA I IZBORNI SPOROVI

Pri nadzoru izbora, državnog referenduma i izbornih sporova, ustavni sud ima pravo da:

- nadzire ustavnost i zakonitost izbora,
- nadzire ustavnost i zakonitost državnog referenduma,
- rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova, u povodu žalbi na rješenja nadležnih izbornih povjerenstava.

Postupanje Ustavnog suda, odnosno poduzimanje odgovarajućih mjera zbog nezakonitih ili neustavnih postupaka u tijeku provođenja izbora, može zatražiti svaka politička stranka, svaki kandidat te najmanje 100 birača ili najmanje 5 posto od ukupnog broja birača izborne jedinice. Zahtjev za postupanjem ustavnog suda se podnosi tijekom izbora, a zadnji rok je 30 dana od dana kada su objavljeni rezultati izbora.

Ukoliko Ustavni sud utvrdi da sudionici u izborima postupaju neustavno ili nezakonito, o tome će obavijestiti javnost putem medija i po potrebi upozoriti nadležna tijela. U slučaju da naiđe na povredu ustavnosti i zakonitosti koja je utjecala ili mogla utjecati na rezultate izbora, Ustavni sud će poništiti sve izborne radnje ili samo njihove pojedine odluke koje su prethodile takvoj povredi.

U nadzoru nad održavanjem referenduma, Ustavni sud primjenjuje pravila o postupanju u izbornim sporovima. U slučaju kad deset posto birača zahtjeva raspisivanje referenduma o nekom pitanju, ustavni sud na zahtjev Hrvatskog sabora mora donijeti odluku o dvama pitanjima: jesu li ispunjene pretpostavke za raspisivanje referenduma propisane Ustavom i je li sadržaj referendumskeg pitanja u skladu s ustavom.

Političke stranke, kandidati i najmanje 100 birača ili minimalno 5 posto birača izborne jedinice mogu podnijeti žalbu protiv odluka Državnog izbornog povjerenstva radi zaštite izbornog prava. Žalba se Ustavnom sudu podnosi u roku od 48 sati od dana kada je primljeno pobijano rješenje.

O žalbi Ustavni sud mora u roku od 48 sati od dana primitka žalbe donijeti svoju odluku. Žalba ne odgađa obavljanje izbornih radnji koje su propisane izbornim zakonom, to jest nema suspenzivno djelovanje. Podnošenje žalbe isključuje pravo kasnijeg podnošenja ustavne žalbe.

U nadzoru izbora i referendumima Ustavni sud odlučuje na sjednici. O izbornim sporovima odlučuje Ustavni sud s vijećem sastavljenim od troje sudaca, a iste imenuje Ustavni sud na prijedlog svog predsjednika. Odluku Vijeće može donijeti samo jednoglasno, a ukoliko se ista ne postigne ili Vijeće iz nekog drugog razloga smatra da odluku treba prepustiti plenumu, konačnu će odluku donijeti Ustavni sud na svojoj sjednici.

6. POLITIČKI UTJECAJ USTAVNOG SUDA

Učestali su komentari na račun ustavnih sudova od strane njihovih protivnika da su oni zapravo politička tijela koja su postavljena iznad Ustava i nadređena su zakonodavnoj vlasti, dok sama ne crpe svoje ovlasti iz volje naroda izražene na općim izborima. Ustavni sudovi su institucije koje zaista odlučuju u predmetima od velikog političkog značaja i imaju jak politički utjecaj, a istovremeno nikome nisu politički odgovorni. Iz tog razloga postoji velika mogućnost da se previše osamostale i pretvore u „vladavinu sudaca“, što se npr. U SAD-u se takvo što smatra velikom prijetnjom demokraciji. Kao odgovor na taj prigovor, svi ustavni sudovi smatraju da se u svojem djelovanju moraju pridržavati spomenutih doktrina o samoograničavanju suda i neupletanju u politička pitanja, koje su oblikovane u praksi američkog Vrhovnog suda.

Ivo Krbek je u svojem djelu „Ustavno sudovanje“ objasnio te doktrine na sljedeći način:

„Sudac koji rješava ustavnopravu stvar mora skrupulozno paziti da ostane u okviru sudske funkcije, a ne da ovu prijeđe i da sebi prisvaja nadležnost neke nadparlamentarne vlasti. Sudac koji to čini zloupotrebljena svoju nadležnost, mjesto da čuva ustav on ga najgrublje vrijeđa. Iz prethodnih izvoda proizlazi da se sudskom metodom ne mogu rješavati strogo politički sporovi koji se nemaju prosuđivati po ravnini normama. Ako se takvi sporovi ipak ustupe na rješavanje sudu, onda ih sud ne rješava po pravilima suđenja niti pritom vrši funkciju suđenja; posrijedi je posebna funkcija za koju moraju vrijediti i posebna pravila“.

Pretjerano samoograničavanje omogućuje svaki utjecaj ustavnog suda, te stoga ustavni sud u svakom pojedinom slučaju mora sam odlučiti kada političke posljedice pojedine odluke mogu prijeći granice doktrine o političkim pitanjima te primjeniti samoograničavanje, to jest uzdržati se od upuštanja u takvu odluku. Sporovi između onih koji su skloniji aktivističkoj ulozi ustavnog suda i onih koji se zalažu za čvrsto oslanjanje na pravne norme javljaju se u svim zemljama gdje ustavni sudovi tek uspostavljaju onaj položaj i ulogu koju im je punoj mjeri dodijelio ustav.

Austrijski Ustavni sud je u godinama nakon 2. Svjetskog rata bio na glasu da previše formalno odlučuje i da sam sebe nepotrebno ograničava. Nakon 1980. godine taj se sud počeo posebno orijentirati na zaštitu ustavnih sloboda i prava građana, što je dovelo do stvaranja suda koji je aktivistički usmjeren i koji je sklon svoje ovlasti opsežno tumačiti. Iz toga razloga

se za austrijski ustavni sud Ustavni sud govori kako on „stvora politiku“. Naspram austrijskog, njemački Ustavni sud se od samog početka predstavlja kao „borbeni branitelj demokracije“ iz razloga što se ustrajno bori za svoj politički utjecaj. Baš iz tog razloga njemački Ustavni sud se smatra najsnažnijim ustavnim sudom u svijetu.

Ustavni sud Republike Hrvatske je poznat po tome što oprezno istražuje svoje mogućnosti, posebno u vezi sa slobodnijim tumačenjem smisla ustavnih odredbi. Isto tako on vodi strogo računa o potrebi samoograničavanja i poštivanja doktrine o političkim pitanjima. Unatoč tome, neke njegove odluke su imale velik politički značaj i političke posljedice.

Nekoliko je načina na koje ustavni sudovi mogu uspješno utjecati na politički proces, a to su:

- štite prava oporbe, to jest parlamentarne manjine, te time olakšavaju oporbi da vladajuću većinu zadržava u granicama ustavnih ovlasti;
- štite prava manjina, etničkih, vjerskih, socijalnih i političkih, i time nadoknađuju njihovu slabu zastupljenost u politički odlučujućim tijelima;
- nadziru djelotvornost i kakvoću zakona, te tako pridonose racionalizaciji procesa odlučivanja i uvelike mogu smanjiti destruktivni potencijal političkih sukoba i u stanovitoj mjeri ispravljati odstupanja kojima su sklone velike stranke ili moćne koalicije;
- djeluju kao zaštitnici ustavnih načela o odgovornosti izvršne vlasti koja danas dominira svim modernim političkim sustavima, bez obzira na ustrojstvo državne vlasti;
- njihovo djelovanje pridonosi jačanju pravne svijesti građana i općenito primjeni ustavnih načela u zakonodavstvu i životu.

Ustavne su odredbe po svojoj naravi stvari općenitije i višeg značaja od drugih pravnih pravila, te se moraju ispravno tumačiti, u skladu s ustavnim ciljevima političke zajednice, utvrđenim temeljnim vrednotama ustavnog poretka, ali i cjelinom ustavnog i međunarodno pravnog poretka, koji je na snazi u Republici Hrvatskoj. No posebnost ustavnih odredbi se ne ogleda u tome, već u tome što kod primjene bilo kojeg pravnog pravila potrebno ga je prethodno protumačiti i dovesti u vezu s pravnim pravilima propisa višeg ranga, kao i samim ustavnim odredbama.

Razdoblje od 1990. do 2000. godine za Ustavni sud Republike Hrvatske značilo je vrijeme uspostavljanja tog suda kao čimbenika u sustavu državne vlasti, što je proteklo u sjeni

razdoblja Donovinskog rata. Unatoč takvim prilikama uspostavljeni su temeljni standardi za radom Ustavnog suda.

Vremensko razdoblje od 2000. godine pa do današnjeg dana je razdoblje prihvaćanja i izgradnje europskih ustavnih standarda te razdoblje mirnodopskog razvoja države. Ono je obilježeno procesima unutarnje demokratizacije društva i prilagodbe reformama nametnutim od strane Europske unije.

Na početku drugog razdoblja Ustavni sud pokazao je namjeru da se okrene profiliranju ustavne demokracije i svojoj vlastitoj izgradnji, a posebice razradi ustavnosudske argumentacije u obrazloženjima svojih odluka. To su potvrdile njegove prve odluke donesene u postupcima apstraktne kontrole zakona: od izričitog priznavanja u ustavnom poretku načela razmjernosti, preko odluke kojom se snažno štiti autonomija sveučilišta i odluke u kojoj Ustavni sud prvi put progovara o tome što je načelo diobe vlasti i što je vladavina prava, do odluke u kojoj izravno ocjenjuje suglasnost domaćeg zakona s Konvencijom, a ne s Ustavom.

7. ZAKLJUČAK

Ustavni sud Republike Hrvatske je pravna institucija koja je utemeljena Ustavom Republike Hrvatske, najvišim pravnim aktom u Republici Hrvatskoj, ali i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske te Poslovníkom Ustavnog suda. Glavna zadaća Ustavnog suda je da nadzire ustavnost zakona, što znači da zakoni moraju biti usuglašeni sa Ustavom, a svi ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom. Djelovanje Ustavnog suda, njegove sjednice i javne rasprave su otvorene za javnost, ali se isto tako javnost može isključiti sa rasprave, u određenim situacijama, samo na zahtjev suca izvjestitelja. Sjedište Ustavnog suda je u Zagrebu i sastoji se od predsjednika suda i 12 sudaca. Kandidiranje sudaca za Ustavni sud provodi odbor Hrvatskog sabora, nadležan za Ustav, a sam izbor ustavnih sudaca provodi Hrvatski sabor, dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika. Izbor predsjednika suda vrše suci Ustavnog suda tajnim glasovanjem. Predsjednik Ustavnog suda se bira na mandat od 4 godine, dok se ustavni suci biraju na mandat od 8 godina. Ustav Republike Hrvatske propisuje glavne zadaće Ustavnog suda, a to su: odlučivanje o suglasnosti zakona s Ustavom te o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom, ocjenjivanje ustavnosti zakona te ustavnosti i zakonitosti drugih propisa koji su prestali važiti, odlučivanje o ustavnim tužbama, praćenje ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti te obavješćivanje Hrvatskog sabora o uočenim pojavama, rješavanje sukoba nadležnosti između tijela državne vlasti, odlučivanje o odgovornosti Predsjednika republike, nadziranje ustavnosti programa i djelovanja političkih stranaka i zabrana njihova rada, nadziranje ustavnosti i zakonitosti izbora i referenduma, te obavlja druge poslove određene Ustavom.

Djelokrug suda određen je Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu, iz razloga što je njegova pravna snaga jednaka Ustavu, te se ne mogu proširivati ostalim zakonima, pa niti organskim. Prema Ustavu, djelokrug Ustavnog suda se dijeli na osnovni djelokrug i na ostale nadležnosti.

Akti koje Ustavni sud donosi su odluke i rješenja. Odluke se donose o meritumu stvari o kojima se sud izjašnjava, dok se rješenje donosi u svim ostalim slučajevima. I odluke i rješenja se sastoje o nekih osnovnih dijelova, a to su: uvod, izreka i obrazloženje.

Odluke i rješenja se objavljuju u Narodnim novinama, u službenom glasilu Republike Hrvatske, te su obavezne za sve fizičke i pravne osobe koji su ih dužni poštovati.

Prema Ustavu Republike Hrvatske, Ustavni sud ima pravo ukinuti zakon za koji utvrdi da je neustavan, dok druge propise za koje utvrdi da su neustavni ili nezakoniti, ukinuti ili poništiti.

Pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti zakona je opisano u Ustavnom zakonu o Ustavnom sudu. Pokretanje postupka pred Ustavnim sudom s ciljem ocjene ustavnosti zakona ili ocjene ustavnosti i zakonitosti drugog propisa može se podnijeti putem prijedloga za ocjenu ustavnosti i zakonitosti, a isto može učiniti svaka fizička ili pravna osoba. Postupak može također pokrenuti i Ustavni sud na vlastitu inicijativu te putem zahtjeva ovlaštenih tijela.

Ustavni sud ima pravo na ukidanje ili poništavanje zakona ili propisa, odnosno njihovih pojedinih odredbi, ukoliko se utvrdi da nisu usuglašeni sa Ustavom republike Hrvatske ili drugim zakonima. Svaka fizička ili pravna osoba kojoj je povrijeđeno neko pravo ukidanjem ili poništavanjem zakona ili propisa ima pravo od nadležnog tijela tražiti izmjenu pojedinačnog akta putem ponavljanja postupka, u vremenskom roku od šest mjeseci od dana objavljivanja u Narodnim novinama.

Ustavna tužba je sredstvo zaštite Ustavom zajamčenih ljudskih prava i temeljnih sloboda od strane posebnog tijela koje izvan sustava redovnog i specijaliziranog pravosuđa, štiti temelje ustavnog sustava demokratske države, utemeljene na vladavini prava, kao što su ljudska prava i temeljne slobode, ali i nadzor nad ustavnošću zakona i drugih propisa. Pravo na podnošenje ustavne tužbe ima svaki hrvatski državljanin i stranac, bez obzira da li se radi o pravnoj ili fizičkoj osobi. Iako redovni sudovi i druge državne institucije brinu o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, ustavna tužba dolazi kao krajnje sredstvo u slučaju da te institucije ne ispune svoju zadaću ili bi njihovo interveniranje bilo zakašnjelo u zaštiti povrijeđenih sloboda i prava. Ustavna tužba je iznimno pravno sredstvo, što znači da drugi pravni put mora biti iscrpljen kako bi ju se moglo podnijeti.

Zadaća Ustavnog suda Republike Hrvatske je da odlučuje i u sukobima nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, a dolazi zbog neslaganja između tih državnih tijela ili vlasti o tome u čijem se djelokrugu nalazi odlučivanje o određenoj stvari ili predmetu. Budući da nad tim tijelima nema nadređenog tijela koje bi moglo odlučiti o njihovom sporu, logično je da se takva odluka prepusti Ustavnom sudu.

Ustavni sud također odlučuje i o odgovornosti Predsjednika Republike Hrvatske u slučaju kad on povrijedi Ustav prilikom obavljanja svojih dužnosti. Postupak za utvrđivanje odgovornosti

Predsjednika podnosi Hrvatski sabor, dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika. Ukoliko mu se dokaže odgovornost za povredu Ustava, Predsjedniku Republike Hrvatske dužnost prestaje po sili Ustava.

Ustavni sud ima ovlast nadzirati ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka, ali i zabraniti njihov rad ako se utvrdi da su povrijedili Ustav ili druge zakone. Također odlučuje i o protuustavnosti političkih stranaka kad one svojim programom ili nasilnim djelovanjem smjeraju podrivanje slobodnog demokratskog poretka ili ugrožavaju opstojnost Republike Hrvatske.

Pri nadzoru izbora, državnog referenduma i izbornih sporova, ustavni sud ima pravo da nadzire ustavnost i zakonitost izbora te državnog referenduma, te da rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova, povodom žalbi na rješenje nadležnih izbornih povjerenstava. Ukoliko se utvrdi neustavnost ili nezakonitost sudionika u izborima, Ustavni sud će o tome obavijestiti javnost preko medija i upozoriti nadležna državna tijela. U slučaju da Ustavni sud naiđe na povredu ustavnosti i zakonitosti koja je utjecala ili mogla utjecati na rezultate izbora, sud će poništiti sve izborne radnje ili samo njihove pojedine odluke koje su prethodile takvoj povredi.

Često prisutno mišljenje je u svijetu da su ustavni sudovi politička tijela postavljena iznad ustava te su nadređena zakonodavnoj vlasti. Ustavni sudovi odlučuju o predmetima od velikog političkog značenja te samim tim imaju znatan politički utjecaj. Istovremeno oni nikome nisu politički odgovorni te stoga postoji velika mogućnost da se previše osamostale. Baš zbog toga ustavni sudovi se moraju samoograničavati i ne upletati u politička pitanja.

Ustavni sud pruža jamstvo da će se, u slučajevima kad redovni sudovi ne odrade svoj posao, ispraviti ili barem ublažiti posljedice njihova nerada i nemara. Uloga Ustavnog suda nije da se bavi sa valjanošću svakog pravosudnog slučaja, već da utvrdi jesu li redovni sudovi ispunili svoje obveze iz područja ljudskih prava na koje ih obvezuje Ustav Republike Hrvatske.

8. LITERATURA

Smerdel, B., Ustavno uređenje europske Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, lipanj 2013.

Smerdel, B., Sokol, S., Ustavno pravo, Narodne novine, Zagreb, srpanj 2009.

Bačić, A., Ustavno pravo Republike Hrvatske, Pravni fakultet sveučilišta u Splitu, Split, 2006.

Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske , NN 99/99, 29/02, 49/02.

Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.